

Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

1. Τεχνολογικός μεσσιανισμός

Ο τεχνολογικός μεσσιανισμός αποτελεί εξ αρχής τον πυρήνα του νεωτερικού πνεύματος. Είναι η πίστη ότι η τεχνολογική εξέλιξη θα οδηγήσει α) στην εξίσωση των προσβάσεων στη γνώση (θα μαθαίνεις ό,τι θέλεις, «πατώντας ένα κουμπί») και β) στην «κοινωνία της αφθονίας», με όλα τα αγαθά «προσιτά στους πάντες». Παρά τα μυθολογούμενα για την «αθηρησκευτικότητα» του, ο νεωτερικός άνθρωπος είναι βαθύτατα θρησκευτικός. Η νεωτερικότητα έχει το ισχυρότερο και το πιο πλήρες σύστημα θρησκείας που έχει φανεί στην ιστορία. Με βαθιά πίστη. Τεράστιο, αλλά προπαντός, εκκλησιαστικού κύρους ιερατείο (κάθε λογής «ειδικών»). Πάνδημη δημόσια λατρεία (στα πολυκαταστήματα και στην τηλεόραση). Η θρησκεία αυτή είναι ο τεχνολογικός μεσσιανισμός. Η πίστη ότι η Επιστήμη και η Τεχνολογία θα λύσουν όλα τα προβλήματα και θα φέρουν στον άνθρωπο την ευτυχία.

Θεόδωρος Ζιάκας, *Ο νεωτερικός μεσσιανισμός*

2. Το τεχνικό πνεύμα και ο σύγχρονος άνθρωπος

Το τεχνικό πνεύμα επικράτησε στην Ευρώπη, όταν η λύτρωση που πρόσφερε η Εκκλησία έπαψε να είναι κέντρο και σκοπός της ζωής των ανθρώπων. Από την άποψη αυτή η τεχνική παρουσιάζεται σαν διάδοχος του Χριστιανισμού. Αυτό δεν έγινε όταν η πίστη συνάρπαζε τον άνθρωπο, αλλά όταν ο άνθρωπος αναζήτησε την σωτηρία του στον κόσμο αυτόν, όταν προσπάθησε να νικήσει τον θάνατο με τις δικές του δυνάμεις... Όταν... άρχισε να συγκεντρώνει όλες του τις προσπάθειες σε ετούτη τη ζωή. [...]

Αυτό ήταν το εσωτερικό κίνητρο της τεχνικής αφοσίωσης του ανθρώπου, το να νομίζει ότι κατακτά την αθανασία με ό,τι αυτός κατορθώνει. Γι' αυτό, στην αρχή του δρόμου της απιστίας, όταν ο άνθρωπος νόμισε ότι δεν χρειάζεται τον Θεό, τότε ακριβώς σκέφτηκε να μιμηθεί τις θεϊκές ικανότητες! [...] Παραμερίστηκε ο Θεός από την καθημερινότητα των ανθρώπων, αντικαθιστάμενος από τις τεχνικές δυνατότητες, και ο άνθρωπος άρχισε «να κάνει δικές του» μία-μία τις θεϊκές ιδιότητες. Ο Θεός δεν δεσμεύεται από τον χρόνο, άρχισε και ο άνθρωπος να υπερπηδά τα χρονικά φράγματα. Ο Θεός δεν δεσμεύεται από τον χώρο, γίνεται και ο άνθρωπος «πανταχοῦ παρών καί τά πάντα πληρῶν». Μέρα με την ημέρα η παντοδυναμία γίνεται ανθρώπινη ιδιότητα, δεν έχει βεβαίως ακόμα την δύναμη να δημιουργεί ζωή, τροποποιεί όμως τις μορφές της και όπως δείχνουν τα πράγματα είναι ικανός να καταστρέψει «το θεϊκό κατόρθωμα». [...]

Το τελευταίο υπερβατικό οχυρό, ο θάνατος, μένει απόρθητο. Ο σύγχρονος άνθρωπος δεν διαθέτει χρόνο να σκεφτεί το ενδεχόμενο της διακοπής των ασχολιών-επιθυμιών του, υπό του θανάτου. Συνήθειες παγιωμένες· νόμιμα και μη ναρκωτικά· υπνωτικά και αναλγητικά πάσης φύσεως· εξαφανίζουν την αντίσταση του σώματος και του πνεύματος και φυσικά πολύ περισσότερο εξαφανίζουν την υποψία ενός τέλους. Δεν αρνείται, απλά λησμονεί τον Θεό ο σημερινός άνθρωπος, όπως δεν αποφεύγει τον θάνατο, αλλά απλά με τη ρύθμιση των σωματικών δυσκολιών (σύγχρονη ιατρική) παρακάμπτει την παρουσία του.

Σπύρος Κυριαζόπουλος, *Η Καταγωγή του Τεχνικού Πνεύματος*

3. Τεχνολογία και Θεολογία

Η τεχνολογία ... επαγγέλλεται την απελευθέρωση του ανθρώπου από την ανάγκη, αλλά δεν την εξασφαλίζει. Η τεχνοκρατία μπορεί να επιθυμεί ένα καλύτερο μέλλον για όλους μας, αλλά δεν είναι σε θέση να σιγουρέψει κανέναν μας, για την αίσια έκβαση των εφαρμογών της επιστήμης στην καθημερινή μας ζωή. Υπάρχει κάτι που διαφεύγει από τα όρια της τεχνικής. Αυτό είναι η ανθρώπινη ελευθερία. Το καίριο, κύριο και ζωτικό αίτημα δεν είναι η πρόοδος, η ευημερία, η ανάπτυξη, η ποσοτική αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος ή ακόμα και η βελτίωση των βιοτικών όρων της καθημερινότητας, αλλά είναι η ποιότητα της ζωής μας, η ελευθερία και η ανθρωπιά, δηλαδή η βιωσιμότητα του βίου μας. Το πρόβλημα δεν είναι η μετάβαση από τη «σκάφη» στο ηλεκτρικό πλυντήριο, έστω με «βιολογικό πλύσιμο», αλλά είναι η μετάβαση από την ανάγκη στην ελευθερία, από τον απανθρωπισμό στον εξανθρωπισμό της κοινωνίας μας, από την ποσοτική αύξηση στην ποιοτική ανάπτυξη, από το οικονομικό κέρδος στο οικονομικό όφελος. Αλλιώςτικά μπορεί ο «Θαυμαστός, Καινούργιος Κόσμος» να γίνει μια απέραντη φυλακή πολυτελείας ή ένα ευρύχωρο κλουβί ανέσεων. Σε αυτό όμως το αίτημα για τη μετάβαση από την ανάγκη στην ελευθερία κι από την απανθρωπιά στην ανθρωπιά μπορεί να αποδειχθεί δραστική η παρέμβαση της θεολογίας. Εκεί ακριβώς μπορεί σήμερα πια να γίνει λόγος για τις σχέσεις της θεολογίας με την τεχνολογία. Η τεχνική χρειάζεται τη θεολογία μόνο εκεί που υστερεί, σε κάτι το οποίο διαφεύγει των ορίων της.

Κι αυτό που στερείται η τεχνολογία είναι η διασφάλιση της ελευθερίας του ανθρώπου, η κατοχύρωση της ανθρωπιάς του, η εγγύηση της ποιότητας της ζωής του, με δύο λόγια, η νοηματοδότηση της ανθρώπινης ύπαρξης. Το κοινό σημείο θεολογίας και τεχνολογίας είναι ότι κι οι δύο προλογίζουν την ανθρώπινη ελευθερία, ενδιαφέρονται γι' αυτήν και ασχολούνται άμεσα μαζί της. Η διαφορά τους έγκειται στον τρόπο πρόσβασης: Ενώ η τεχνολογία κινείται στον άξονα της μετάβασης από την ανάγκη στην ελευθερία, η θεολογία λειτουργεί στο πεδίο των σχέσεων της αγάπης με την ελευθερία. Εκείνο που η θεολογία προσθέτει στην απελευθέρωση του ανθρώπου είναι η αγάπη, με την οποία δυναμιτίζει την ανάγκη και προλογίζει την ελευθερία.

Μάριος Μπέγγος, *Τεχνολογία και Θεολογία*

4. Ορθόδοξη Θεολογία και Τεχνολογία

Μπροστά στο δίλημμα μιας τεχνολογίας *a priori* καταδικασμένης να εξαργυρώνει την πρόοδο με βαρύ τίμημα για τον πλανήτη και τους κατοίκους του και μιας οικολογίας εγκλωβισμένης σε ονειροφантаσίες, η θεολογία καλείται να επεξεργαστεί τη δική της ιδιαίτερη κατάθεση. Στο πλαίσιο της το δίλημμα υπερβαίνεται διαλεκτικά: [...] Το αίτημα δημιουργικής επεμβάσεως στον κόσμο διασώζεται, η επέμβαση, όμως, αυτή παύει να είναι βάνουση και αυθαίρετη, αλλά πραγματώνεται ως υπακοή στο θείο θέλημα... Προϋπόθεση της τεχνολογικής ανάπτυξης δεν είναι πια ο αλαζονικός ατομικισμός, αλλά η υπεύθυνη προσωπική αναφορά προς τον Τριαδικό Θεό. Το αυτονομημένο άτομο και οι επιθυμίες που απορρέουν από την αυθαίρετη βούλησή του (απόκτηση δύναμης, κέρδους, ευημερίας, ευτυχίας κ.α.), υποχωρούν και περιστέλλονται από τη στιγμή που ο άνθρωπος αποφασίζει να αντιπροσφέρει ευχαριστιακά τον κόσμο στο Δημιουργό του. Γνώμη μου είναι ότι μια τέτοιου είδους προσφορά μπορεί να διενεργηθεί και μέσω της τεχνολογίας. Από ύβρη και βλασφημία, δηλαδή, να γίνει η τεχνολογία δοξολογία και προσευχή... να επανατοποθετηθεί σε νέες βάσεις. Από κριτική αμφισβήτηση και ανατροπή του θείου σχεδίου για τον κόσμο, μπορεί να γίνει φύλακας και αρωγός του. Η ελεύθερη συνέργεια του ανθρώπου στο έργο του Θεού, επομένως, μπορεί να μεταμορφώσει εκ βάθρων τον σύγχρονο τεχνικό πολιτισμό, ώστε δια της τεχνολογικής παρεμβάσεως και προόδου να σημαίνεται και να προεικονίζεται η προσδοκώμενη ανακαίνιση των πάντων εν Χριστώ.

Δημήτρης Μπεκριδάκης, *Ιδεολογία και Τεχνολογία: Απόπειρα διερεύνησης των θεολογικών όρων άρθρωσης του τεχνικού φαινομένου*

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ. ΗΘΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΧΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

5. Η πληροφορική και η επίδρασή της σε άνθρωπο και κοινωνία

«Η τεχνολογία δεν είναι ουδέτερη, ορίζει το τι κάνουμε, το πώς σκεπτόμαστε και το πώς ζούμε» τονίσθηκε στην ακρόαση, την οποία άνοιξε ο πρόεδρος της επιτροπής Εσωτερικής Αγοράς του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Malcolm Harbour, μιλώντας για μια «απαραίτητη συζήτηση της ηθικής πτυχής των σύγχρονων τεχνολογιών». [...]

Ο «ψηφιακός πολίτης» που συναλλάσσεται ηλεκτρονικά, που έχει παρουσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, που είναι μόνιμα συνδεδεμένος στο διαδίκτυο με τον υπολογιστή και το τηλέφωνο, που παρακολουθείται ηλεκτρονικά σχεδόν αδιάλειπτα είναι ήδη γεγονός. Τα ηθικά διλήμματα που δημιουργεί είναι όμως μεγάλα και αναπάντητα. Το θέμα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής είναι η βασική πτυχή του προβλήματος, όμως τα ερωτήματα είναι περισσότερα και ίσως βαθύτερα. Όπως σημείωσαν πολλοί ομιλητές η ψηφιακή πραγματικότητα αρχίζει πια να διαμορφώνει προσωπικότητες και συνειδήσεις, την ώρα που η ίδια η ύπαρξη του ίντερνετ αρχίζει να διαμορφώνει και να αναδιαμορφώνει ολόκληρες κοινωνίες. [...]

Όπως σημείωσε ο Alan Freeland της IBM ... «η τεχνολογία μπορεί να είναι κατά βάσιν ουδέτερη αλλά το ζήτημα είναι πώς χρησιμοποιείται».

Ημερίδα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
Η πληροφορική και η επίδρασή της σε άνθρωπο και κοινωνία

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΘΕΟΠΟΙΗΣΗ Ή ΔΑΙΜΟΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

6.

Μέλλουσα Κρίση: Τι έκανες στην ζωή σου;

ΟΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΜΟΥ
